

Tisztelt Opponensek! Tisztelt Bizottság!

Ezúton szeretném megköszönni opponenseimnek, Dr. Majoros Pálnak és Dr. Vigh Lászlónak, hogy munkámat figyelmükkel és véleményükkel megtisztelték. Köszönöm észrevételeiket, meglátásaikat és az elismerő vélekedéseiket.

Köszönöm opponenseimnek a témaválasztás aktualitására és fontosságára - nemzetközi felsőoktatási hallgatói mobilitás ezen belül is a feltörekvő országok egy csoportjának vizsgálatára - illetve a dolgozatom újszerűségére és tudományos megalapozottságára irányuló elismerő szavaikat.

A két opponensi véleményben szereplő megjegyzésekre, észrevételekre együttesen adok választ, így a logikailag összetartozó részekre, vagy az egymással átfedésben lévőkre azok összefüggésében válaszolok.

Dr. Vigh László opponensem bírálatában felhívja figyelmemet arra, hogy a témaválasztás aktualitását nem csupán a nemzetközi hallgatóáramlásban rejlő gazdaságélénkítő és kapcsolatépítő hatások adják, hanem az is, hogy Magyarország számára, a világ országai között elfoglalt helyzetéből adódóan, közvetlenül hasznosíthatóak más feltörekvő országok tapasztalatainak alaposabb megismerése. Köszönöm az észrevételt. A további kutatási irányok között szerepel hazánk nemzetközi hallgatói mobilitás hálózatban betöltött helyzetének és lehetőségének vizsgálata, amelyhez értékes tapasztalatok és adaptálható módszereket adhat más országok ilyen irányú törekvéseinek ismerete.

Dr. Majoros Pál opponensem bírálatában felhívja figyelmemet arra, hogy az alkalmazott kutatás módszertani eszközökről, az adatgyűjtésről illetve a későbbi empirikus kutatás módszertanáról, különös tekintettel a hálózatelméleti alapokra, az *1.4. Módszertan és adatok* alfejezetben bővebb összefoglalónak lett volna helye. Opponensem véleményét megköszönve és elfogadva, szeretném megjegyezni, hogy igaz, hogy ebben az alfejezetben mélyebb ismertetésre is lett volna lehetőség, de a kutatás szerteágazó volta miatt a rövid összefoglalás és a releváns részeknél történő bővebb kifejtés megoldását választottam.

Dr. Vigh László opponensem bírálatában felveti, hogy a szakirodalom megfelelő színvonalú összefoglalása és ismertetése mellett hiányolta a mélyebb kritikai megközelítést és saját vélemény megfogalmazását. A versenyképesség fogalmának eltérő megközelítéseinek összefoglalásával elsődleges célom az evolúciós folyamat felvázolása volt. Szerettem volna bemutatni az 1960-as évektől napjainkig végbement fogalmi átalakulást mélyebb kritikai észrevétel megfogalmazása nélkül, hiszen bármelyik megközelítést is nézzük az adott időszak politikai és gazdasági környezetében, azok megalapozottak voltak. A 2.1.1. alfejezet utolsó bekezdésében fogalmaztam meg saját véleményemet, miszerint a gazdasági versenyképesség fogalma a globalizáció terméke, amely szoros kapcsolatban áll az adott országban működő vállalatok humán tőke igényeinek kielégítésével. Véleményem szerint a vállalati igényeknek megfelelő, magas színvonalon képzett, nyelvtudással rendelkező munkaerőre van szükség, amely megléte vagy hiánya jelentősen kihat a vállalati, ezen keresztül a gazdasági versenyképességre. A nemzetközi hallgatói mobilitás, mivel befolyással van a humán tőke színvonalára, a gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezőnek tekintem.

Opponensem további észrevételét, miszerint a humán tőke szerepének alaposabb kihangsúlyozása és az ismeretek kiaknázása még megalapozottá tette volna az 1. számú tézist, megköszönöm és elfogadom. A felsőoktatás további vizsgálatára irányuló kutatásaimban, különös tekintettel a magyarországi felsőoktatás fejlesztésére irányuló és a hallgatói mobilitás elősegítését megcélzó szakpolitikai célok kutatásánál, ennek fontosságát nyomatékosabbá teszem.

Köszönöm Dr. Majoros Pál opponensem felvetését, miszerint érdekes és tovább gondolásra érdemes tudományos sejtés a nemzetközi felsőoktatási rangsorok vizsgálata a rangsorokban szereplő intézmények országonkénti száma és eloszlása területén. A korrelációs vizsgálat egyértelműen mutatja, hogy az eltérő módszertani háttér és egyedszám ellenére (Top 400-as: *The Times* és a *QS*, illetve a Top 500-as: *ARWU* és *Webometrics*) a nemzetközi felsőoktatási rangsorokban szereplő intézmények országonkénti száma szoros kapcsolatot mutat egymással. A rangsorokban szereplő felsőoktatási intézmények országonkénti eloszlása hasonló mind a négy felsőoktatási rangsorban. Ami azt mutatja, hogy a több egyetemet rangsoroló lista, nem több országból származó egyetemet rangsorol, hanem ugyanazon országok (a 2013-as évben 52 ország) egyetemeit, kicsit nagyobb számban. Köszönöm az erre a kutatási területre irányuló észrevételeket.

Dr. Vigh László opponensem kiemeli, hogy a nemzetközi hallgatóáramlás és kereskedelem direkter módon való összekapcsolása hangsúlyosabbá tette volna és jobban bemutatta volna az összefüggéseket. Dolgozatomban célom volt, hogy ezen összefüggésekre statisztikai vizsgálatokon keresztül mutassak rá. Az elemzések egyértelmű kapcsolatot mutatnak a két áramlás négy (hallgató ki és be, illetve az export és import) összetevője között. Opponensem észrevételét, miszerint nem eléggé hangsúlyos a hálózati hasonlóság bemutatása a kereskedelmi áramlások és a hallgatói áramlások között, köszönöm és elfogadom. A disszertációmban szereplő, Merza és szerzőtársai által 2016-ban végzett elemzés rámutatott arra, hogy a nemzetközi kereskedelem hálózatára is, számtalan más hálózat mellett, érvényes a skálafüggetlenség és a Pareto-elv „80/20-as” szabálya. Értekezésem elkészítése során egyik célom az volt, hogy ennek érvényességét vizsgáljam a nemzetközi hallgatóáramlásokra. Elemzéseim azt mutatták, hogy az ilyen típusú kapcsolatokra is érvényes, hogy a hálózat skálafüggetlen, illetve hogy kevés országhoz sok kapcsolat tartozik és nagyon sok olyan ország van, amelyhez kevés.

Szeretném még egyszer megköszönni a véleményeket, észrevételeket. Külön köszönöm opponenseimnek a kutatás aktualitásával kapcsolatban megfogalmazott elismerő szavaikat.

Tisztelettel és köszönettel kérem válaszem elfogadását!

Veszprém, 2017. június 26.

Veres Anita